

Friedrich Hein Albert Nordan

Theses Iuridicae De Compensationibus

Rostockii: Sax, 1624

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn730917444>

Druck Freier Zugang

Ausgleichs

Fried. Hein (a. a. Nordan) ^{Karl}
R. u. m. 1624.

28

Theses Juridicæ DE COMPENSATIONIBUS,

Quas

Divino benignè adspirante numine,
*Magnifico & Amplissimo J^utorum in alma Rosa-
rum Academia approbante ordine,*

PRAE S I D E

FRIDERICO Hein / V. I. D.

Ad diem Aprilis, horis matutinis,

In Acroaterio majori,

Publico examini, placide & ventilationi subjicit

ALBERTUS Nordan.

ROSTOCHII

Typis MAURITII SAXONIS.
ANNO M. DC. XXIV.

1624

Admodum Reverendo, nobilissimo, strenuo
ac magnifico Viro,

DN. CHRISTOPHORO

à Winterfeldt / Cathedralis Ecclesiae
Lubecensis Decano, hereditario in

Palmarum / &c.

Baron
Bibliothecarius
Lubecensis

NEC NON

Magnifico & incomparabili Viro,

Dn. MARTINO CHEMNITIO,
Jcto excellentissimo,

Illi Illust. ac Cels. Schlesvv. Hof. FRIDERICI
Consiliario intimo,

Huic verò dictae modò Celsitud. Cancel-
lario dignissimo;

Dnn. Patronis, Affini & Promotoribus
omni observantiae cultu aeternum prose-
quendis,

Hanc legalem Disputationem,
offert & inscribit

ALBERTUS Nordau.

THESIS I.

Compensatio est debiti & crediti inter se contributio. *l. 1. ff. b. t.*

2. Debitum & creditum hic accipiimus, non ex mutuo tantum, vel quo alio contractu, sed etiam ex delicto. *l. si ambo. 10. §. quotiens. 2. ff. b. t. v. i. tb. 26.*

3. Hoc amplius per debitum & creditum hic intelligitur etiam naturale debitum & creditum. *l. etiam 6. ff. b. t.* non vero civile tantum. Quaecunq; enim per exceptionem peremti possunt, in compensationem non veniunt. *l. 14. ff. b. t.*

4. Deniq; per debitum hic etiam quod nostrum est, sed ab alio possidetur, intelligimus. Siquidem in realibus quoq; actionibus ex constitutione Justiniani locum habet compensatio. *l. fin. in pr. C. b. t.*

5. Verbis: Inter se, Modestinus in *l. n. 1.* non intelligit contrahentes, sed ipsum debitum & creditum, q. d. compensatio est illius, quod tibi debo, cum illo, quod tibi credidi, & tu mihi vicissim debes, contributio sive collatio. Vel: compensatio est per aëris sui computacionem ab aere alieno liberatio. *Cujac. in π. ff. b.*

6. Oritur compensatio partim ex naturali aequitate, partim ex civili. Ex naturali quidem, quod inter sit nostra potius non solvere quam solutum repetere. *l. 3. ff. b. t.* propter laborem & expensas, quæ flunt in judicijs, & propter moram judiciorum: Dolo etiam malo faciat, qui petit id, quod restituere debet. *l. in condemnatione. 173. §. ult. ff. de R. I. l. dolo. 8. ff. de dol. mal. & met. exc. c. dol. de R. I. in 6. ac consentaneum sit, auctorem, qui sibi satisfieri cupit, contra, quod debet, præstare. Ex civili autem ratione, quia compensatio ad minuendas lites pertinet, ne fiat per plura, quod confici potest per pauciora. l. 39. §. 1. C. de Appell. Wesenb. in II. ff. b. n. 3.*

7. Compensatio fieri potest a patre vel domino, pro filio vel seruo. *l. 9. in pr. ff. b. t.* A filio pro patre, cum cautione derato, *d. l. 9. §. 1. V. l. tb. 20.* Fidejussore pro se & reo. *l. 5. ff. b. t.* Procuratore in rem suam, post litis contestationem. *l. 18. in pr. ff. b. t.* Viro & uxore. *l. 7. §. 2. ff. de donat. int. vir. & ux. Uxore & herede mariti. l. 15. §. 1. ff. solut. matr.*

8. Compensatur autem sola pecunia ad pecuniam, sive quantitas ad quantitatem, hoc est, res pondere, numero & mensura constantes, cum rebus pondere, numero & mensura constantibus, oleum cum

oleo, pecunia cum pecunia, frumentum cum frumento. Ex pari enim specie compensatio facienda est, licet ex causa vel pari vel dispari admittatur. *Paulus lib. 2. sentent. tit. 5.* Corpora vero cum corporibus, vel cum quantitate non compensantur. *l. si convenerit. 18. in pr. ff. de pign. act. l. si ex ea. 6 C. de R.V. l. quod dicitur. 5. in pr. ff. de Impens. in res dot. fact.*

9. Quid vero juris, si quantitas ex una parte debeatur ut quantitas, ex altera vero parte quantitas debeatur ut species, sive ut certum corpus; Utrum & hoc casu locum habet compensatio? Nobis distinguentium placet sententia, ut, siquidem pecunia, quae debetur ut species, extet, locus compensationi non sit, quia debitor praecise cogitur ad eam solvendam. *l. sed si certos. 5. deleg. 1.* Si vero non extet, compensatio admittatur. *Tyndarus in tract. de Compens. art. 3. n. 16, Fashin. lib. 1. controv. c. 6.*

10. His praemissis nunc videamus, quomodo fiat compensatio. Et quidem in b. f. judiciis, cum in primis attendatur, quid alterum alteri praestare oporteat, compensatio fit ipso jure, hoc est, adeo ipsius legis vi ac potestate hisce judiciis inest compensationis exceptio, ut, licet ea judicij formulæ a prætore inserta non sit, judex tamen, postquam a reo opposita est, ex officio & natura ipsius negotij, de ea cognoscere, rationemq; illius habere possit. *§. in bonæ fidei. 30. Inst. de Act. l. si ambo. 10. in pr. ff. b. t. Wesenb. in π. ff. b. n. 8.*

11. In stricti vero juris actionibus exceptio compensationis olim, nisi formulæ insertæ essent, non competebat. Postea vero ex rescripto D. Marci, ejus loco exceptio doli mali dabatur, eaq; opposita compensatio inducebatur. *d. §. in b. f. 30. vers. sed & in stricti. Inst. de Act.*

12. Quamvis autem in effectu nihil intersit, ipso jure quis actionem non habeat, vel per exceptionem repellatur. *l. nihil interest. 112. ff. de R. I.* tamen quod ad modum & processum plurimum refert, ipso jure exceptio insit, an per modum exceptionis opponenda veniat: Exceptionum enim formulæ aequæ ac actionum olim prescribebantur, quod nifactum eset, judex exceptionem non admittebat. *Vult. lib. 2. l. R. c. 26 f. m. 583. & seq.*

13. Hinc sit, ut illo casu totum non attenta compensatione petens, poenam plus potentium incidat. *Paul. lib. 2. sent. tit. 5. in fin.* ut etiam totum solvens pro concurrenre quantitate indebiti condicitionem habeat. *l. 10. §. 1. ff. b. t.* Hoc vero casu non item. Ho-

14. Hodie semper & in omnibus actionibus compensatio ipso
jure minuit actiones l. verum. 4. l. posteaquam. 21. ff. b. t. l. 4. l. fin. C. Eod.
d. §. in b. f. 30. in fin. Inst. de Action. Si quis tamen id, quod propter
compensationem ipso jure sibi non debetur, petat, reus non excipi-
sive exceptionem compensationis objicit, sed negat se actione teneri.
l. 3. C. de Transact. & allegat causam, quare non teneatur, hanc nimirum
quod compensatio jam multò ante ipso jure sit facta l. 7. 8. & 10. C. h. t.
Opponenda ergo saltem eatenus à reo est, ut de compensando debi-
to judici constare possit, & ne ille, neglecta à reo hac allegatione, ne-
glecto hoc juris, quod potest, beneficio, in judicio procedat, & agen-
tem audiat, reumq; condemnet. Quemadmodum & alias quoties-
cunq; quid ipso jure factum est, necesse est, ut id ipsum allegetur, si
modo quis juris beneficio uti velit. Sic testamentum ratione præ-
teritionis ipso jure est nullum, necesse tamen est, ut in testamento præ-
teritus dicat, se præteritum esse, & petat testamentum ob id nullum
declarari, alias testamentum sustinetur. l. filio 17. ff. de Injust. rupt. Fal-
cidia quoq; resecat legata ipso jure l. lineam. 26. ff. ad L Falcid. Necesse
tamen est, ut heres hoc alleget, & petat, ut ex legatis Falcidia sibi re-
linquatur, quæ ipso jure de legatis jam resecta fuit. l. patrem. 19. ff. quæ
in fraud. cred. Sic emphyteuta canonem non solvens intra biennium
vel triennium ipso jure emphyteusi cadit. Verum necesse est, ut do-
minus prædij emphyteutici hoc alleget, & dicat, emphyteutam jure
suo, ob non solutum canonem cecidisse, & petat sententia judicis
hoc ipsum declarari, prout in l. 2. C. de jure Emphyt. ab Interpretibus
tradi solet. Borch. in tract. de Compens. c. 3. n. 26. et aliquot præced. Con-
sult. Dn. Lindeman. in Exerc. suis Iustin. Sub tit. de Action. th. 126.

15. Sequitur nunc, ut quando fiat compensatio, dispiciamus. Nec
enim statim, cum hinc inde debitum quid est, ipso jure debitum &
creditum compensantur, sed necesse est, ut debitum & creditum sit li-
quidum, vel, ut verbal. fin. §. 1. C. h. t. habent, ut causa, ex qua compen-
satur, liquida sit, & non multis ambagibus innodata, sed possit judi-
ci facilem exitum sui præstate, Satis n. miserabile est, post multa for-
tè variaq; certamina, cum res jam fuerit approbata, tunc ex altera
parte, quæ jam penè convicta est, opponi compensationem jam certo
& indubitato debito, & moratorijs ambagibus spem condemnatio-
nis excludi.

16. Ita quoq; debitum utrinq; sit præsens necesse est, hoc est, purum & tale, quod hinc inde peti possit. Quod n. in diem debetur, non compensabitur, antequam dies venit, quanquam dari oporteat l. 7. in pr. ff. b. t. Compensatio n. pro solutione est: Ut igitur debitor in diem, antequam dies veniat, debitum illud solvere non compellitur: sic nec compensationem illius, quod ipsi purè debetur, cum illo, quod ipse alteri in diem debet, admittere cogitur. Quod verum est de die, qui a contrahentibus apponitur. Cum verò intra diem ad judicati executionem datum, (olim quidem ex l. 12. tab. trigesimum. *Agell. lib. 20. Noct. Attic. c. 1. in fin.* Hodie ex Just. constit. intra quatuor menses. l. 2. C. de *Vsur. rei jud.*) judicatus Titio, agit cum eodem Titio, qui & ipse pridem illi judicatus est: compensatio admittetur. Aliud n. est diem obligationis non venisse: aliud humanitatis gratia tempus indulgeri solutionis. l. *cum militi* 16. §. 1. ff. b. t.

17. Cum verò debitum utrinq; liquidum est & præsens, compensationem non impedit, quod certo loco debitum solvi debeat, dummodo ratio habeatur, quanti interest, eo loco, quo convenerit, pecuniam dari. l. *pecuniam* 15. ff. b. t.

18. Sic debito existente utrinq; liquido & præsente, compensationem non impedit litis contestatio. Nam, ut eleganter Cajus in l. 8. ff. b. t. In compensationem etiam id deducitur, quo nomine cum auctore lis contestata est, ne diligentior quisq; deterioris conditionis habeatur, si compensatio ei denegetur.

19. Sanè creditor compensare non cogitur, quod alij, quam debitori suo debet: quamvis creditor ejus pro eo, qui convenitur ob debitum proprium velit compensare. l. *in rem* 18. §. 1. ff. b. t. l. *ejus* 9. C. b. t.

20. Sed si cum filios. agatur: an, quæ patri debeantur, filius compensare possit, queritur? Et magis est, admittendum, quia unus contritus est: sed cum conditione, ut caveat, patrem suum ratum habiturum: id est, non exacturum, quod is compensaverit. l. 9. §. 1 ff. b. t.

21. Fidejussor quoq; compensare potest, quod debetur reo principali, pro quo fidejussit. l. *verum* 4. ff. b. t. Dum enim convenitur fidejussor habens regressum contra reum principalem, ipse principalis conveniri videtur. l. *ult.* §. *ult.* C. de *Vsur. rei judic.*

22. In causa depositi compensationi locus non est, sed res ipsa redenda est, ne sub prætextu compensationis, depositarum rerum quis exactione

exactione defraudetur. *Paulus lib. 2. sent. tit. 12. §. in b. f. 30. in fin.*
Inst. de Action. l. fin. §. 1. in fin. C. b. t.

23. In actione quoq; momenti, quæ ita dicitur, quia pro monen-
tanea possessione datur. *l. momentaria. 8. C. unde vi*, & qua possessio-
nem alienam perperam occupantes tenentur, compensatio non ad-
mittitur. *d. l. fin. §. 2. C. b. t.* Interest enim reip. ut possessio per vim
alicui erupta quamprimum restituatur. Et res eset mali exempli,
possessionem alicui vi eripere, & se postea compensatione defende-
re. Hinc fit, ut cum de possessione, & ejus momento causa dicitur;
etsi appellatio interposita fuerit, tamen lata sententia sortiatur effe-
ctum. *l. un. C. si de moment. poss. fuer. app.* utpote cum præjudicium per
eam illatum in ordinario possessorio reparari facilimè possit. *Geil lib.*
1. obs. c. 7. n. 6. Borch. de Compens. c. 4. n. 31. & seq. Clariss. Dn. Lindem.
in Exerc. suis Iust. tit. de Interdict. th. 21.

24. Actioni ex stipulatu de dote, utrum objici possit compensa-
tio, controvertitur: Et objici posse per *l. fructus. 7. §. ob donationes 5.*
l. rei judicatæ. 15. §. 1. l. si constante. 24. §. si uxor. 6. l. pen. §. 1. ff. de solut.
matr. l. neg. 6. C. b. t. l. 1. C. Rer. amot. §. in b. f. 30. in fin. Inst. de Action.
cum Interpretibus communiter contra Duar. *in l. 1. & d. l. 7. §. 5 ff. sol.*
matr. affirmare non dubitamus. Quid vero ad Duarenii, per quod
dissentit, *fundamentum, vid. ad l. un. §. taceat. 5. C. de Rei ux. act. re-*
spondendum sit, in ipso disputationis conflictu videbimus. Interim
consule de hac quæstione *Bart. in d. l. 15. §. 1. ff. sol. matr. Zasum in d. l.*
7. §. 5. ff. Eod. & lib. 2. Intell. sing. Cujac. in comm. suo super Cod. ad d. l.
un. §. taceat. Pac. cent. 5. Εὐαντοφαν. quæst. 60. Borch. de compens. c. 4. n.
33. & seq. Hillig. in Donell Encl. lib. 14. comm. c. 8. lit. C. & in notat.

25. In stipulationibus quoq;, quæ instar actionum habent, id
est, prætorijs, compensatio locum habet; & secundum Julianum,
tam in ipsa stipulatione, quam in ex stipulatu actione poterit objici
compensatio. *l. 10. §. ult. ff. b. t.*

26. Ex maleficio quoties oritur actio, utputa ex causa furtiva,
cæterorumq; maleficiorum; si de ea pecuniariè agitur; compensa-
tio locum habet. Idem est, & si condicatur ex causa furtiva. Sed &
qui noxiali judicio convenitur, compensationem opponere potest.
d. l. 10. §. 2. ff. b. t.

27. In publicis judicijs, ubi non privatorum jus, sed publica vin-
dicta

ad coercenda maleficia spectatur, non admittitur compensatio, sed utrumq; sōntem suā pōnē manent. l. 2. §. qui hoc dicit 4. & seq. l. si uxor. 13. §. jūdex. 5. ff. ad l. 1. l. de Adult.

28. In fisci causis locum habere compensationem probat l. idem 12. l. fin. ff. b. t. l. auſterur. 46. §. ut debitoribus. 5. de Iure fisci. l. 1. C. b. t. excepta causa tributoria, & stipendiorum, item pretio rei à fisco emptā, & quod ex causa annonaria debetur. d. l. 46. §. l. in ea 3. l. si ex venditione 7. C. b. t. l. ob negotium. 20. ff. Eod. Et hoc etiam in civitatibus receptum est, ut si quis ex his causis, & alijs etiam, de quibus in d. l. 3. C. b. t. ipsis quid debeat, objicere compensationem non possit.

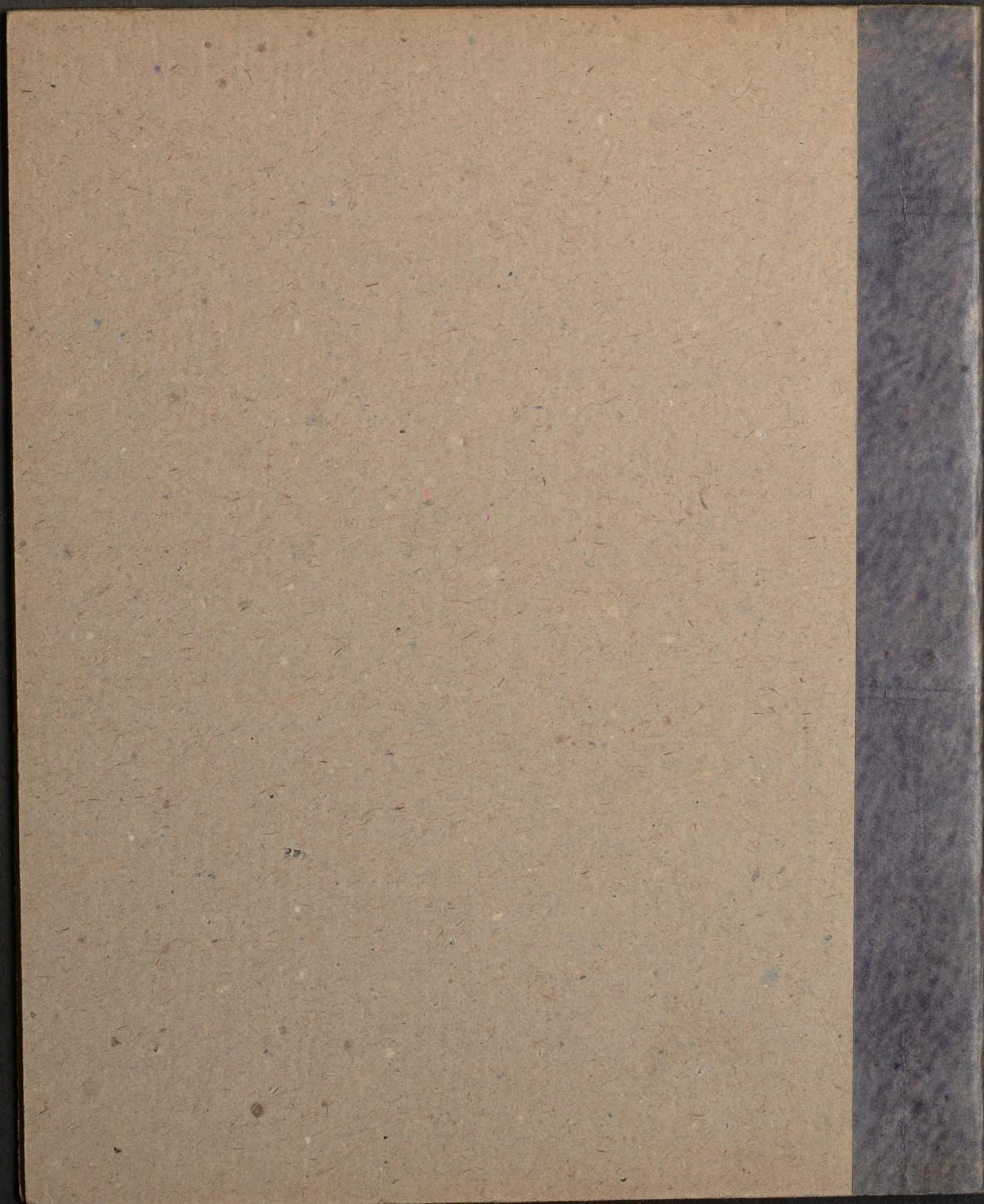
29. Finis compensationum est, ut præcidantur occasiones litium, unoq; judicio negotium, ultrò citroq; contributione facta, transfigatur, quod alioqui pluribus esset explicandum: utque servetur aequalitas, & ea aequitatis ratio, quam S. th. 6. posuimus. VVesent, in paratit. ff. b. num. 9.

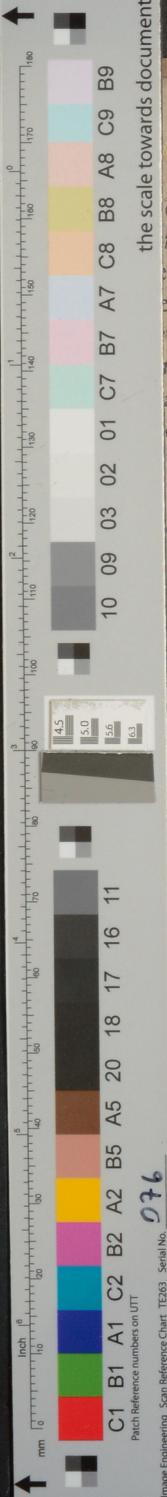
30. Effectus compensationis hi sunt: 1. Compensatione pro solutio-
ne est. l. 4. C. b. t. Unde facta compensatione liberantur fidejussores,
l. 4. b. t. liberantur pignora. l. invicem. 12. C. b. t. 2. Per compensationem
solidum interdum servatur, quod per actionem servari non potest.
l. 9. in pr. ff. b. t. 3. Per compensationem tolluntur accessiones, pro
concurrente apud utrumq; quantitate, ut usuræ, quamvis alter sine
usuris debuerit. l. cum alter u. & l. seq. ff. b. t. 2. Si quis compensare po-
tens, solverit errore sc. facti, ignorans tantundem sibi vicissim deberit:
condicere poterit, quasi indebito soluto. d. l. 10. §. 1. C. b. t. Idq; ma-
xime utile tunc, si forte naturale tantum debitum fuit compensan-
dum cum civili, ne quis putet nihil inter esse ejus, qui solvit, cum ve-
tus actio ipsi sit integra. In illis verò casibus, in quibus compensatio
locum non habet, solvens, non habet condicitionem, veluti indebiti
soluti: sed sui crediti petitionem, sive debiti exactionem. l. qui invi-
cem. 30. ff. de condic. in deb. l. si velut 13. C. b. t. Borch. d. tr. de

Compens. c. ult. Hillig. in Donell. Encl. lib. 16.

comm. cap. 15. in fine.

detur. *Paulus lib. 2. sent. tit. 12. §. in b. f. 30. in fin. n. §. 1. in fin. C. b. t.*

quoq; momenti, quæ ita dicitur, quia pro monente datur. *l. monentaria. 8. C. unde vi*, & qua possessoram occupantes tenentur, compensatio non ad. *l. §. 2. C. b. t.* Interest enim reip. ut possesso per vim amprimum restituatur. Et res est mal exempli, cui vi eripere, & se postea compensatione defendendum de possessione, & ejus momento causa dicitur; terposita fuerit, tamen lata sententia sortiatur effe-
moment poss. fuer. app. utpote cum præjudicium per ordinario possessorio reparari facilimè possit. *Geil.lib. orch. de Compens. c. 4. n. 31. & seq. Clariß. Dn. Lindem. tit. de Interdict. th. 21.*

ex stipulatu de dote, utrum objici possit compensatur: Et objici posse per *l. fructus. 7. §. ob donationes 5. §. 1. l. si constante. 24. §. si uxor. 6. l. pen. §. 1. f. de solut. b. t. l. i. C. Rer. amot. §. in b. f. 30. in fin. Inst. de Action. us communiter contra Duar. in l. i. & d. l. 7. §. 5 ff. sol. non dubitamus. Quid vero ad Duarenii, per quod sentum, *vid. adl. un. §. raceat. 5. C. de Rei ux. act. re-*, in ipso disputationis conflictu videbimus. Interim uæstione *Bart. in d. l. 15. §. 1. ff. sol. matr. Zasium in d. l. lib. 2. Intell. sing. Cujac. in comm. suo super Cod. ad d. l. cent. 5. εναρνοφαν. quest. 60. Borch. de compens. c. 4. n. 4. n. Donell Enuel. lib. 14. comm. c. 8. lit. C. & in notat.* actionibus quoq;, quæ instar actionum habent, id compensatio locum habet; & secundum Julianum, latione, quam in ex stipulatu actione poterit objici to. *§. ult. f. b. t.**

eficio quoties oritur actio, utputa ex causa furtiva, alefiorum; si de ea pecuniarie agitur; compensatio. Idem est, & si condicatur ex causa furtiva. Sed & cito convenitur, compensationem opponere potest.

cas judicijs, ubi non privatorum jus, sed publica vin-
dicta